

Vietsourcing
Vượt trội để thành công

CHẾ ĐỘ KẾ TOÁN DOANH NGHIỆP

(Thông tư số 99/2025/TT – BTC ngày 27/10/2025)

Nguyễn Phương Hằng, CPA, FCCA

NGUYÊN TẮC XÂY DỰNG

- Kế thừa những quy định còn phù hợp và sửa đổi những hạn chế, bất cập của TT 200
- Một số nội dung tiếp cận theo thông lệ quốc tế và chủ yếu trên nền VAS hiện hành
- DN được linh hoạt trong chế độ chứng từ & sổ và tài khoản kế toán, chủ yếu tập trung vào thông tin trên BCTC của DN.
- Tăng cường phân cấp, phân quyền cho DN trong công tác kế toán; cắt giảm thủ tục hành chính.
- Tạo sự chủ động và linh hoạt cho DN trong hạch toán các giao dịch kinh tế, nâng cao quản trị nội bộ, hướng đến minh bạch BCTC.

Phạm vi điều chỉnh

- Thông tư hướng dẫn về chứng từ kế toán, tài khoản kế toán, ghi sổ kế toán, lập BCTC.
- Việc xác định nghĩa vụ thuế với NSNN thực hiện theo pháp luật thuế.

Đối tượng áp dụng

- Thông tư áp dụng cho các DN thuộc mọi lĩnh vực, mọi thành phần kinh tế, bổ sung Tổ chức tín dụng vào đối tượng áp dụng, lưu ý đối với các tổ chức tín dụng, chi nhánh ngân hàng nước ngoài.
- Các DNVVN, cơ sở ngoài công lập, các đơn vị kế toán khác được lựa chọn áp dụng TT này cho phù hợp với đơn vị nhưng phải thực hiện nhất quán tối thiểu trong một kỳ kế toán năm. Khi thay đổi chế độ kế toán áp dụng thì phải trình bày lại số liệu, thông tin so sánh và thuyết minh BCTC như khi thay đổi chính sách kế toán.

Công tác quản trị và kiểm soát nội bộ

Điều 3 của TT 99 nhấn mạnh trách nhiệm của doanh nghiệp trong việc tuân thủ pháp luật khi thực hiện và kiểm soát các giao dịch kinh tế.

- Thông tư yêu cầu doanh nghiệp phải tự xây dựng quy chế quản trị nội bộ và tổ chức một hệ thống kiểm soát nội bộ hiệu quả.
- Quy chế này phải phân định rõ ràng quyền hạn và trách nhiệm của từng bộ phận, cá nhân liên quan đến giao dịch.
- Đặc biệt, doanh nghiệp được trao quyền tự xây dựng quy chế về quyền hạn, trách nhiệm của bộ phận kế toán sao cho phù hợp với quy mô và đặc thù hoạt động của DN.

Công tác quản trị và kiểm soát nội bộ

- Quy định này tăng tính tự chủ, giúp doanh nghiệp thiết kế hệ thống kiểm soát thực tế, phù hợp nhu cầu thay vì áp dụng cứng nhắc, máy móc.
- Doanh nghiệp cần:
 - Cập nhật chính sách kế toán nội bộ theo quy định mới. Mỗi doanh nghiệp có đặc thù hoạt động khác nhau, nên quy chế nội bộ sẽ mang tính đặc thù riêng của doanh nghiệp, không nên sao chép mang tính đối phó
 - Thiết lập lại quy trình kiểm soát nội bộ liên quan đến kế toán. Quy trình kiểm soát nội bộ hiệu quả sẽ giúp hạn chế sai sót và gian lận trong giai đoạn chuyển đổi.
- Tính tự chịu trách nhiệm và giải trình của DN nâng cao

Đơn vị tiền tệ trong kế toán và thay đổi đơn vị tiền tệ trong kế toán

Đơn vị tiền tệ trong kế toán thực hiện theo quy định của Luật kế toán.

TT 99 hướng dẫn rõ hơn các tiêu chí ưu tiên khi lựa chọn đơn vị tiền tệ trong kế toán của DN (là đơn vị tiền tệ được sử dụng chủ yếu trong các giao dịch bán hàng, cung cấp dịch vụ hoặc mua hàng hóa, dịch vụ của DN, để sử dụng khi phát hành công cụ nợ, công cụ vốn hoặc thường xuyên thu được từ các hoạt động kinh doanh và được sử dụng để tích trữ...).

Sau khi xác định được đơn vị tiền tệ trong kế toán thì DN không được thay đổi trừ khi có sự thay đổi lớn về hoạt động quản lý và kinh doanh dẫn đến thay đổi trọng yếu trong các giao dịch sự kiện đó.

Đơn vị tiền tệ trong kế toán và thay đổi đơn vị tiền tệ trong kế toán

Ví dụ: Lựa chọn đơn vị tiền tệ trong kế toán

Mekong Garment Co là một doanh nghiệp may mặc đặt tại TP. Hồ Chí Minh, với đặc điểm hoạt động như sau:

- Mekong Garment Co xuất khẩu 85% hàng may mặc sang Nhật Bản và Mỹ.
- Giá bán được niêm yết bằng USD cho khách hàng Mỹ và bằng JPY cho khách Nhật.
- Công ty quy đổi tất cả báo giá nội bộ và quản trị sang USD trước khi ký hợp đồng.

→ *USD có ảnh hưởng lớn nhất đến giá bán hàng hóa của doanh nghiệp.*

- Nguyên vật liệu chính (vải, phụ liệu) được doanh nghiệp mua từ Trung Quốc và Hàn Quốc, thanh toán bằng USD (chiếm 70% tổng chi phí).
- Lương nhân công và chi phí điện nước trả bằng VND (chiếm 30%).

→ *USD cũng là đồng tiền có ảnh hưởng chính đến chi phí đầu vào.*

Như vậy, xét riêng theo Khoản 2, doanh nghiệp có xu hướng và được lựa chọn USD làm đơn vị tiền tệ trong kế toán.

Đơn vị tiền tệ trong kế toán và thay đổi đơn vị tiền tệ trong kế toán

Thay đổi đơn vị
tiền tệ trong kế
toán

- Thực hiện tại thời điểm bắt đầu niên độ kế toán mới

Tỷ giá hối đoái
khi thay đổi đơn
vị tiền tệ

- BC tình hình tài chính: Tỷ giá mua bán **CK trung bình của NHTM** nơi DN thường xuyên có giao dịch tại ngày thay đổi đơn vị tiền tệ.
- Thông tin so sánh trên BCKQKD và BCLCTT: Tỷ giá mua bán CK trung bình của NHTM nơi DN thường xuyên có giao dịch kỳ trước liền kề với kỳ thay đổi.
- Thuyết minh lý do thay đổi và ảnh hưởng

Trình bày BCTC

- Báo cáo mang tính pháp lý hay báo cáo được kiểm toán là báo cáo **trình bày bằng Đồng Việt Nam**

Đơn vị tiền tệ trong kế toán và thay đổi đơn vị tiền tệ trong kế toán

Chuyển đổi BCTC lập bằng ngoại tệ sang đồng Việt nam

Ví dụ: Công ty lập BCTC bằng USD

- Tỷ giá tại ngày cuối kỳ: 24.500 VND/USD
- Tỷ giá tại ngày góp vốn: 23.000 VND/USD
- Tỷ giá mua bán chuyển khoản bình quân ngân hàng thương mại tại cuối kỳ: 24.450 VND/USD
- Tỷ giá tại ngày đánh giá tài sản: 24.600 VND/USD
- Tỷ giá tại ngày phát sinh giao dịch: 24.400 VND/USD

Tài sản và nợ phải trả

Khoản mục	Số tiền (USD)	Tỷ giá	Giá trị quy đổi (VND)
Tiền và tương đương tiền	100.000	24.450	2.445.000.000
Phải trả người bán	50.000	24.450	1.222.500.000

Vốn chủ sở hữu

Khoản mục	Số tiền (USD)	Tỷ giá tại ngày góp vốn	VND
Vốn góp chủ sở hữu	200.000	23.000	4.600.000.000

NST chưa phân phối & KQHDKD

- Doanh thu: $10.000 \times 24.400 = 244.000.000$ VND
- Chi phí: $7.000 \times 24.400 = 170.800.000$ VND
- Lợi nhuận sau thuế: 73.200.000 VND

